

4. BÖLÜM

YÖNELMİŞLİK NASIL GÜNDEME GELDİ?

ÜRET VE SINA KULESİ¹

.....

Uzamda daha ileriye görmek, zaman içinde daha ileriye görebilmeye yarar. İçsel ve çevresel kontrol sistemleri olarak başlayan sistemler, evrim yoluyla, sadece merkeze yakını (komşuyu) değil, merkezden uzağı da ayırt edebilen sistemler haline geldiler. Algılamının başladığı nokta, işte budur. Koku duyusu, ya da koklama, haberci anahtarların, lokal kilitlere, uzaklardan ağır ağır taşınmasına dayanır. Bu habercilerin yörüngeleri, gelişigüzel dağılım ve buharlaşma yüzünden, nispeten yavaş, değişken ve belirsizdir; dolayısıyla bunları yayan kaynak hakkındaki enformasyon sınırlıdır. İşitme, sistemin transdüktörlerine çarpan ses dalgalarına dayanır ve ses dalgalarının yolu daha hızlı ve daha düzenli olduğundan, algı, “uzaktan etkileme” hakkında aşağı yukarı bir tahminde bulunmaya yakınlaşır. Ama ses dalgaları, kaynaklarını örtbas edecek şekilde yolundan sapıp sekebilir. Görme, dünyadaki nesnelerden seken fotonların, kesinlikle düz-çizgili yörüngeler üstünde, çok daha hızlı gerçekleşen varışıdır; böylece, uygun biçimde şekil verilmiş ufak bir delik (ve mercek seçenekleri) düzenlemesiyle, bir organizmanın çok uzaktaki olaylar ve yüzeyler hakkında, hemen anında ve çok güvenilir bir enformasyon alması mümkündür. İçselden yakın yönelmişliğe, yakından uzak yönelmişliğe

(1) Bu bölüm, *Darwin's Dangerous Idea* (Darwin'in Tehlikeli Fikri) adlı eserden. yeniden gözden geçirilerek alınmıştır.